

Mühim Bir Marazın Teşhisi ve Çare Arayışları

DIAGNOSIS OF AN IMPORTANT SOCIAL DISEASE
AND SEARCH FOR A REMEDY

Mustafa USTA

Özet

İslam aleminde artan terör olayları ve ayrılıkçı faaliyetler, birlikteliğin ve İslam kardeşliğinin inşa edilmesi meselelerini yeniden gündeme taşımıştır. Bu kaosa sebep olan maraz iyi teşhis edilebilirse tedavisi de ona nispeten daha kolay olacaktır. Bizler de bu makalemizde hastalığı tespit etmeye çalışarak, Risale-i Nur eserlerinin perspektifiyle hürriyet ve demokrasi ekseninde İslam kardeşliğinin ve dünya barışının nasıl sağlanabileceğini hususlarına değinmeye çalıştık.

Anahtar Kelimeler: *Demokrasi, Hürriyet, Adalet, İslam Kardeşliği, Dünya Barışı*

Summary

Increasing terrorism in the Islamic countries, separatist activities brought up the searches for a remedy for reconciliation and the establishment of the Islamic brotherhood to the agenda. If the social-disease causing this chaos can be diagnosed very well, then the treatment of the case will be relatively easy. In this article we tried to identify the disease and to address the issue of how the Islamic brotherhood and world peace can be achieved in the direction of liberty and democracy with the perspective given in The Risale-i Nur Collection.

Keywords: *Democracy, Freedom, Justice, Islamic Brotherhood, World Peace*

Özellikle demokrasi, hürriyet ve adaletin tesis edilememesi sebebi ile gruplar arası iç çekişmeler ve terör bu topraklarda huzursuzluğun başlıca temellerini oluşturmaktadır.

Giriş

Dünya 2010 yılından itibaren gittikçe artan anarşi ve kaos merkezli bir hayat sürüyor. Bunun neticesinde binlerce kişi hayatını kaybetti ya da yaralandı. Öte yandan Birleşmiş Milletler'in 2016 yılının sonunda açıkladığı rapora göre dakikada 24 kişi, yılda ise 65 milyondan fazla kişi evini terk etmiş. Bu insani dramlar en çok Müslümanların yaşadığı yerlerde görülüyor. Özellikle demokrasi, hürriyet ve adaletin tesis edilememesi sebebi ile gruplar arası iç çekişmeler ve terör bu topraklarda huzursuzluğun başlıca temellerini oluşturmaktadır. Dünyada en çok mülteciye ev sahipliği yapan Türkiye'nin çevresi de oldukça karışık. Suriye başta olmak üzere Irak, İran gibi ülkelerde de problemler had safhada. Öte yandan ülkemiz içindeki terör ve siyasete angaje olmuş iç çekişmeler de birlikteliğe büyük zararlar veriyor ve toplumu ayırıştırıyor.

Yukarıdaki paragrafta genel hatları ile son yıllarda yaşanan tabloyu ortaya koymaya çalıştık. Silahlanmanın her geçen yıl artması göz önüne alınırsa durumun vahameti daha iyi anlaşılacaktır. Maraz iyi teşhis edilebilirse tedavisi ona nispeten daha kolay olacaktır. Bizler de bu manada marazı tespit etmeye yönelecek ve reçete hükmünde olan Risale-i Nur eserlerinin perspektifiyle hürriyet ve demokrasi ekseninde dar dairede ve temelde İslam kardeşliğinin, geniş dairede ise dünya barışının, dolayısıyla da huzurun nasıl sağlanabileceğini ortaya koymaya çalışacağız.

1. İhtilafa Neden Olan Hastalığın Teşhis Edilmesi

Şu sırada İslam toplumlarında tezahür eden en mühim hastalık diyane-tin zayıflamasıdır. Öncelikle bunun tedavisine çalışmak gerekir. Din dünyevileşme cereyanlarına bağlı olarak maddiyun ve tabiiyyun felsefelerinin tersi ile yalnızca vicdanlara sıkıştırılmış, hastalığın daha da şiddetli hale gelmesine neden olmuştur. Bu ise taassuba sebebiyet vererek bir süre sonra da ahlaki ve içtimai bir takım problemlerin ortaya çıkmasına neden olmuştur.

19. yüzyılla birlikte içimize atılan ve yukarıda bahsettiğimiz hususlarla beraber gelişen fikr-i milliyet, yeniden canlanan mezhepçilik yahut hizbcilik Âlem-i İslam'ın en büyük problemi olarak karşımıza çıkmıştır. Tüm bu etkenler ise ittihadı engel olarak Müslüman milletleri tefrikaya atmış, kalplerini dağıtmaya ve fikirlerini çatallaştırmaya yetmiştir. Bu da terör ve çatışma gibi durumları ortaya çıkarmıştır. Zira avamda din ve vatan hissi en üst seviyededir. Bu unsurlara taassubane yaklaşıldığında suistimale gayet müsait bir zemin oluşur. Millet tahkiki bir şekilde dinini bilmez ise aralarındaki bağları unuttur, adavete (düşmanlık) düşer, böylesi oyunlara da rahatlıkla kurban olabilir. Din zafiyeti gibi sebeplerden ortaya çıkan istibdadın da hâkim olması ile birlikte farklı gruplar baskıya maruz kaldıkça anarşi ortaya çıkar.

Bu gibi durumların yaşanmaması için toplumda hürriyetin sağlanması gerekir. Bilhassa fikir hürriyeti taassubu yıkacak, tahkiki bir anlayışa zemin

hazırlayacaktır. Çünkü İslam dininde fikir beyan etme, emr-i bil-maruf (doğruyu tavsiye etme), nehy-i anil-münker (kötülükten sakındırma) esasına dayanmaktadır. Böyle bir anlayış da bir taraftan irşadı özümseyen sivil toplum örgütlerinin, cemaat ve tarikatlerin toplumda diyanetin tahkiki noktaya ulaşması için gayret göstermesine; bir taraftan da yönetimlerin demokratik zemine oturtularak kanun üstünlüğüne, adalete ve meşverete dayalı bir hüviyete bürünmesine vesile olacaktır.

Unutulmamalıdır ki istibdat ittihadı engeldir. İttihad, cehil ile değil; fikirlerin imtizacı ile olur. Bunun için de fikirlerin hür bir şekilde ortaya çıkabilmesi gerekir. Din adına baskı ve zulüm dine ve diyanete zarar verir. Bu cihetle hürriyetten korkmamak iktiza eder. Zira ittifak ancak hak olan noktalarda sağlanır, heva ve heveste değil.

2. Ortak Payda Hürriyet-i Şer'iyeye, Demokrasi ve Adalet

İslam kardeşliği bir ciheti ile ittihat-ı İslam manasını da içinde barındırır. Zaten bizim de muradımız 'İslam milletlerini tefrikadan ittihadı nasıl yönelebiliriz?' sorusuna cevap bulmaktır. Öncelikle şunu ifade etmeliyiz ki "İttihadın hedefi ve maksadı ila-yı kelimetullah ve mesleği de kendi nefsiyle cihad-ı ekber ve başkalarını irşaddır. Bu mübarek heyetin yüzde doksan dokuz himmeti, siyaset değildir. Siyasetin gayri olan hüsn-ü ahlak ve istikamet ve saire gibi makasid-ı meşruaya masruftur. (...) Kılıçları berahin-i kat'iyedir (kesin delillerdir). Meşrepleri de muhabbet olduğu gibi beyne'l-müminin (müminler arasında) uhuvvet çekirdeğinde mündemiç olan (içinde bulunan) muhabbete Şecere-i Tuba gibi neşv ü nema vermektedir."^[1]

Dolayısı ile İslam milletleri arasında bir birlikteliğin sağlanması ekseriyetle siyasete bakmaz. Bu ittihatı siyasetin hissesi yüzde bir nispetindedir. Bu sebeple Asr-ı Saadet'te olduğu gibi tabandan tavana bir irşad metodunun bu izlenim ile birlikteliği sağlamanın çaresi aranmalıdır. Bu da başta belirttiğimiz dini konulardaki zafiyetlerin tedavi edilmesi ile mümkündür. Çünkü hakiki manada din, hayatta tebeyyün etse İslam toplulukları uhrevi kardeşlik ciheti ile dinin emri noktasında haset, münakaşa, birbiri ile uğraşma, zulüm gibi davranış bozukluklarını terk edecektir. İttihad ise şu iki maddeye sadık kalarak sağlanabilir:

1) Hürriyet-i Şer'iyeyi ve asayişini muhafaza etmek

2) Muhabbet üzerinde hareket etmek. Başka cemiyete (cemaate /tarikata /topluluğa) leke sürmekle kendisine kıymet vermeye çalışmamak.^[2]

Buradaki ittihat ise yukarıda ifade etmiş olduğumuz maksat üzerine olmalıdır. Yoksa meslek ve meşrepte ittihat mümkün değildir. Zaten caiz de değildir. Bu ciheti ile grupları hür bırakmak ve onları o şekli ile kabul etmek

[1] Bediüzzaman Said Nursî, 2017, Eski Said Dönemi Eserleri, Yeni Asya Neşriyat, İstanbul, s.: 59

[2] Age, 62

Unutulmamalıdır ki istibdat ittihadı engeldir. İttihad, cehil ile değil; fikirlerin imtizacı ile olur. Bunun için de fikirlerin hür bir şekilde ortaya çıkabilmesi gerekir.

Birlikteliğin ancak istibdat (baskı) ve otorite ile muhafaza edilebileceği görüşü son yüzyılda sosyal ve siyasal alanda gelişen düşüncelerle yıkılmıştır. Bunun yerine meşrutiyet/cumhuriyet kavramları önem kazanmış ve demokrasinin bir arada yaşamayı sağlayacak temel erkleri içinde barındırdığı görüşü hâkim olmuştur.

gerekir. Böylesi bir metot da kısa sürede radikal terör örgütlerinin son bulmasına vesile olacaktır. Zira millet dinini bilirse anarşiye taraftar olan dini gruplardan uzak duracak ve taraftar olmayacak hatta bazen eylemde bulunmasına dahi imkan tanımayacaktır.

Geri kalan grupların ittihadında ise bir tarafın çok olma ya da güçlü olma (bilgi ya da bedensel kuvvet) gibi sebeplerden dolayı ayrıcalıklı olması ittihadın meşrebine yani muhabbet esasına ters olacağı için reddedilmelidir. Zaten İslam'da beraberlik, istişare ile karar alma, adalet ile iş görme esasken; hiyerarşik yapılarda şahıs yahut grup egemenliği esastır. İşte tam bu noktada karşımıza meşrutiyet ve istibdat kavramları çıkar.

Birlikteliğin ancak istibdat (baskı) ve otorite ile muhafaza edilebileceği görüşü son yüzyılda sosyal ve siyasal alanda gelişen düşüncelerle yıkılmıştır. Bunun yerine meşrutiyet/cumhuriyet kavramları önem kazanmış ve demokrasinin bir arada yaşamayı sağlayacak temel erkleri içinde barındırdığı görüşü hâkim olmuştur.

Bediüzzaman Said Nursî Hazretleri ise bu kavramlara şeriat açısından yaklaşmış ve İslamî bir terminoloji ile 'meşrutiyet-i meşrua' (şeriata uygun meşrutiyet) adını vermiştir. Bu yaklaşım istibdadı, tahakküm yani zorla kuvvete dayanarak hükmetme, keyfi muamele ve rey-i vahit olarak tanımlarken; meşrutiyeti ise ayet-i kerimeye istinaden şer'i bir meşveret, kuvvete bedel hak ve adalete dayanan, rey-i vahidi ortadan kaldıran milletin egemen olduğu bir sistem olarak tanımlamıştır.

Bu noktada şunu ifade etmeliyiz ki istibdadı yalnızca padişahlık ya da ağalık olarak algılamamak gerekir. İstibdat her alanda kendisini gösterebilir. Bunun tam tersini meşrutiyet için de düşünebiliriz. Dolayısıyla bu iki kavram su gibi tüm halkın içine sirayet etmiştir ve tüm kamusal ve sivil oluşumların içinde kendine yer edinebilir. Hatta bazen adı ya da resmi meşrutiyet /cumhuriyet olsa bile hakikat boyutunda istibdat hüküm sürüyor olabilir. Biz bu bağlamda bu iki esasın karıştırılmaması adına istibdat ve cumhuriyetin kıyaslamalı olarak özelliklerini şu şekilde verebiliriz:

İstibdat	Meşrutiyet /Cumhuriyet
<ul style="list-style-type: none">- Rey-i vahide dayandığı için muhalefeti kabul etmez.- Keyfi uygulamalara zemin hazırlar- Adaletin tatbikini ortadan kaldırır- Garaz ve husumeti uyandırır. Kullanılan dil ayrıştırıcı ve hakaret içeriklidir.- İhtilaflara sebep olur- Âlem-i İslam'ı zillet ve sefaletе düşürür	<ul style="list-style-type: none">- Hâkimiyet-i millettir. Meşveret ile karar alınır. Muhalefet kendisini meşru zeminde yer bulur.- İdaredeki uygulamalar denetim altındadır.- Kuvvet kanundadır, hayatı haktır- Muhabbete vesile olur. Kullanılan dil kavli leyn ve muhabbet doludur.- İttihada zemin hazırlar- Âlem-i İslam'ın saadetinin ve terakkisinin anahtarıdır.

2.1. İstibdat Şahısperestliği, Meşrutiyet Meşvereti Esas Alır

İttihadın bir esası yekdiğerine karşı baskı ve zulüm uygulamamaktır. İstibdat ise bir kişi ya da grubun egemenliği esasına dayanır. Hem birisi istibdat ve hile ile halkı korku ve baskı altına alıyorsa mümkündür ki; kendisinde olmayan bazı haseneleri de kendinde varmış gibi gösterir. İstibdadın belirgin olan bu özelliği; halkın yahut diğer grupların topyekûn kazanmış olduğu bir başarı ve güzelliği lidere ya da bir gruba verirken; bir çirkinlik yahut hata halka teslim edilir. Bu durum da milletin şevkini kırmakta ve farklı sivil ya da etnik grupların ayrılıkçı fikirleri daha çok benimsemesine yol açmaktadır. Bununla beraber kendi şahsi çıkarlarını korumak isteyenler yahut tarafgirâne yaklaşanlar ise lider etrafında ipoteklenmiş kişiliklere bürünerek içten içe biat ederler. Bu biat kültürü bazen (ne yazık ki) kulluk derecesine gelir. Böylelikle şahıslar bu kimselerin duygu ve düşüncelerinin de yöneticisi ve reisi olurlar. Bu da riya, tasannu ve dalkavukluğa netice verir. Piyasada tek düze cümleler türer. Şahıs ve etrafındakiler ne derse halkın da aynen öyle konuşması istenir. İnsaniyetin gereği olan düşünme ve düşündüğünü söylemek bir yönü ile yasaklanır.

Bu yönü ile istibdat bir nevi insanları kendine kulluk derecesine getiren bir hüviyete sahiptir. Zira “Bir insan üst bir mevkiyi tutuyorsa ya da öyle olmadığı halde öyle olduğuna inanıyorsa ve kendisine hiç kimse talimat veremiyorsa, bu insan kendini en “ulu” kişi görmeye hazırdır.”^[3] Bu da hak ve hakikatte ittifak edilmesine mani olur. Tek bir kişinin ya da grubun keyfi kararının tatbik edilmesine zemin hazırlar. Her bir grubun ya da milletin birbirinden ayrı düşmesine neden olur. Zaten toplumsal kutuplaşmanın temel nedenlerinden bir tanesi de egemen kesimlerin elde ettikleri refahı paylaşmak istememesidir.

İşte bu noktada hürriyetçi yaklaşımları ön plana çıkaran cumhuriyet ise insanın Allah’tan başkasına kul olmamasını sağlar. Zira cumhuriyetin kalbi marifettir. Bu ise mutlak kudret ve kuvvet sahibi olanın Allah (cc.) olduğunu bilerek hükmetmeyi gerektirir. “Sani-i Alem’e abd ve hizmetkâr olan, halka tezellüle tenezzül etmemek gerektir.”^[4] Hem de kuvvet şahısta değil kanunda olmalıdır. Eğer kanunlar şeriata uygun bir şekilde yapılırsa yani kanun-u ilahi esas alınır ve kuvvet ona istinat edilirse Âlem-i İslam hakiki adalete mazhar olur. Yoksa devlet gibi yönetim mekanizmaları, egemen sınıfın ezme aracı olarak kullanılmamalıdır. Zaten İslam dini de böylesi uygulamaları yasaklamıştır. Halka da yanlış bir uygulama gördüğünde usulüne göre devletin en üst kademesine dahi fikrini beyan etme hakkını vermiştir.

Alem-i İslam’ın geri kalma nedenlerinden biri de kişi ya da grup egemenliği ile şura-i hakikinin yapılmamasıdır. Hâlbuki “Nasıl fertler birbiriyle meşveret eder; taifeler, kıtalar dahi o şûrâyı yapmaları lâzımdır ki, üç yüz,

İşte bu noktada hürriyetçi yaklaşımları ön plana çıkaran cumhuriyet ise insanın Allah’tan başkasına kul olmamasını sağlar.

[3] Tolga, Kartal, ty., Tiranlar ve Çalışanlar, <http://www.kigem.com/tiranlar-ve-calisanlar.html>, 15.02.2017

[4] Age, s.: 61

*Meşrutiyetin dili
ise muhabbettir.
Çünkü
muhatapları
ile aynı tarafta
olmasa dahi
onların fikirlerini
özgürce ifade
edebilmesine
taraftardır.*

belki dört yüz milyon İslâm'ın ayaklarına konulmuş çeşit çeşit istibdatların kayıtlarını, zincirlerini açacak, dağıtacak, meşveret-i şer'îye ile şehâmet ve şefkat-i imâniyeden tevellüd eden hürriyet-i şer'îyedir ki, o hürriyet-i şer'îye, âdâb-ı şer'îye ile süslenip Garp medeniyet-i sefihânesindeki seyyiâtı atmaktır.”^[5]

Bu sağlandığı takdirde bir grubun yahut şahsın keyfi uygulamaları yahut idaresi yerine her grubun varlığı ve her birinin kendi riyasetinde üstünlüğü kabul edilmiş olur. Toplum içinde riyakârlık ve tasannu, imtiyaz gibi yanlış davranışları da ortadan kaldırır. Şura ile bir aklın düşünmesi yerine her bir kişi ya da grubun yüz belki bin akıl ile düşünmesine vesile olur. Bunun için de şu iki esasın gerçekleştirilmesi gerekir.

1) Milletler üstü, her bir millet ve grubu temsil eden İttihat-ı İslam Şurası oluşturulmalıdır.

2) AİHM benzeri, ancak tamamen İslamî kurallara uygun hükümler veren bir üst mahkeme konumunda olan İttihat-i İslam Şeriat Mahkemesi oluşturulmalıdır.

2.2. İstibdat Garaz ve Husumeti, Cumhuriyet Muhabbet ve Sevgiyi Uyandırır

Dinimizin esasları olan muhabbete karşı muhabbet, düşmanlığa karşı düşmanlık düsturu istibdatın muhafazası için terk edilebilir. Halbuki “Müminler ancak kardeşler.”^[6] sırrınca mümin kardeşini sever ve sevmeli. Birbirini yutmak, husumet etmek gibi duygular içinde olmamalı. Düşmanlığın bizatihi kendisine düşmanlık etmelidir.

İstibdatın dili kavga, uygulamaları ise düşmanlıktır. İstibdat denince akla gelen tiranlar, bu duruma tipik bir örnektir. Çünkü başa geldikten sonra en evvel kendisine rakip olma ihtimali olan dostlarını öldürmekten dahi çekinmemişlerdir. Yine en çok savaş çıkaran kimselere bakıldığında belirgin bir istibdat anlayışı görülür. Devlet yönetimlerinde aşırı derecede bağırarak ve hakaret dolu söylemlerde bulunanların ekseriyetinin demokrat olmadığını da tarih yazmıştır. Böylesi bir yaklaşım ise kendi taraftarı dışında kalan kimselerin ‘düşman’ sınıfına konmasıyla kargaşaya davetiye çıkarmasına neden olmuştur.

Meşrutiyetin dili ise muhabbettir. Çünkü muhatapları ile aynı tarafta olmasa dahi onların fikirlerini özgürce ifade edebilmesine taraftardır. Ötekileştirici ve ayrıştırıcı bir dil kullanmadığı ve yekdiğerinin de varlığını kabul ettiği, kendi fikri dışındakileri de düşman olarak görmediği, şahsi menfaatinin değil toplumun hukukunu muhafazaya çalıştığı için farklı düşüncedeki

[5] Age, (Hutbe-i Şamiye) s.: 257

[6] Hucurat Suresi, 10

insanlar tarafından da sevilir ve uyum içinde yaşamayı kabullendirir. Zaten “ittihadın meşrebi muhabbettir.”^[7]

Kıscacası çatışma ve kaos daha çok istibdadın hakim olmasıyla, birlikte-lik ve muhabbet ise meşrutiyetin sağlanması ile olur. Zira birbirini ezerek, adavet ederek egemen olma duygusu hâkim olursa çatışma, birbirine yardım ve istişare ederek dost olunursa muhabbet hâsıl olur.

2.3. Asabiyet İstibdadın, Millet-i İslamiyet Meşrutiyetin Tezahürüdür

Osmanlı Devleti'nin son dönemlerine kadar geleneksel devlet anlayışında din ortak paydasında birleşirdi. Din paydasında birleşen kesimlerin farklılıkları ise çatışma sebebi olarak görülmezdi.

Ancak 19. yy'da ortaya atılan menfi fikr-i milliyet ümmet olgusu ile bir arada olan Osmanlı Devleti'ni, özünde Âlem-i İslam'ı birçok gruba ayırmış hatta ayırmaya da devam etmektedir. Zira ulus devlet anlayışı yıllarca ortak payda olan 'din' yerine 'ulus'u getirir. Bu uğurda da ulus devlet ile uyuşmayan her farklılığı tehdit olarak görür.

Dessas Avrupa zalimlerinin, geçmiş asırda ve şu asırda menfi bir surette bu durumu yaymaya çalışmalarının sebebi, parçalayıp yutmak içindir. Kur'an ve sünnet ise kat'i bir şekilde menfi milliyet duygusunu ve fikr-i unsuriyeti reddeder. Bilhassa İslam milletleri şu asırda yaşanan ayrılıkçı hadiseler ve bunun neticesindeki terör olayları sebebi ile birbirinden mazlum ve birbirinden daha fakir duruma düşmüşlerdir. Ayrıca yanı başımızdaki Irak ve Suriye başta olmak üzere birçok İslam ülkesi ve milleti cebebi tahakkümü altında ezilmektedir. Bu sebeple böyle bir zamanda asabiyet duygusu ile İslam milletlerinin birbirine yabancı bakması ve birbirini düşman olarak görmesi öyle bir felâkettir ki tarif edilemez.

Bu noktada istibdadın bir tezahürü olan herkesi kendine benzetmeye çalışmak yahut kendinden olmayana baskı uygulamak esası yerine, herkesi temsil eden, dinin esaslarından biri olan şura mekanizmasını işleterek çeşitliliklerin kendini ifade etmesine imkan tanınmalıdır.

Meşrutiyet, şura esası ile her bir toplumun ya da grubun varlığını etnik ve kültürel farklılıklarına bakmaksızın kabul eder ve temsil hakkı verir. Hatta din ciheti ile farklı olursa dahi meşrutiyet, bir arada yaşamaya zemin hazırlar. Meşrutiyet-i meşruada üst kimlik İslam milletidir. Her grup bu yönü ile üst kimliğe bağlıdır. Bir unsurun hâkimiyeti ya da ayrıcalığı söz konusu değildir. Ancak milleti egemen kılan meşrutiyette şuranın da bağlı olduğu kanunların, aklın ve marifetin hâkimiyeti vardır. Tüm bu bahsettiklerimizin bir örneği geçmişteki Medine Site Devleti'dir. Medine'de birçok farklı grubun olmasına rağmen bu esaslarla kutuplaşma minimize edilmiştir.

Meşrutiyet, şura esası ile her bir toplumun ya da grubun varlığını etnik ve kültürel farklılıklarına bakmaksızın kabul eder ve temsil hakkı verir.

[7] Age, s.: 57

İttihad-ı İslâm'ın
sağlanabilmesi
için İslâm
milliyetini esas
almak ve ayrılığa
sebep olan menfi
milliyet fikrini
(ırkçılığı) terk
etmek gerekir.

Daha önce de ifade ettiğimiz gibi ittihat maksatta olur, meslek ve meşrep ciheti ile değil. Meşrutiyet farklı grupların kendi meslek ve meşreplerini özgürce yaşayabilmelerine, fikirlerini hür bir şekilde ifade edebilmelerine, herkesin hukukunun korunmasına ve herkesin meşru dairede özgürce hareket etmesine imkan tanır.

Devlet refleksleri de bu konuda oldukça önemlidir. Zira devlet bireyler gibi anlık ve geçici düşüncelerle harekete geçemez. Çok daha kapsamlı ve uzun soluklu düşünce ile hareket etmelidir. Bu noktada da bilhassa grupların içinde bir kısım ayrılıkçı yahut anarşiye sebep olacak faaliyetlerde bulunanlara karşı suçun şahsiliği prensibine yani ayet-i kerimede de ifade edildiği üzere; *"Hiçbir günahkâr başkasının suçunu yüklenemez."*^[8] esasına göre sadece fiilen suçun içinde bulunanlar hakkında işlem yapılmalıdır. Yoksa suç işleyenin ailesini ya da toptancı bir yaklaşımla grubun tamamını anarşist olarak nitelendirmek doğru değildir. Yine devletin bekası bahane edilmek suretiyle şahıslar feda edilmemeli, her bir ferdin hukuku muhafaza edilmelidir. "Hukukta ise şah ve geda birdir. Acaba bir şeriat 'karıncaya bilerek ayak basmayınız' dese, tazibinden men etse..." nasıl bir insanın ya da grubun hukukunu yok sayabilir?

Hem unutulmamalıdır ki; "Dindaşlara adavet (...) İslamiyet'e, Kur'an'a dokunur. İslamiyet ve Kur'an'a karşı adavet ise bütün bu vatandaşların hayat-ı dünyeviye ve hayat-ı uhreviyesine bir nevi adavettir. Hamiyet namına hayat-ı ictimaiyeye hizmet edeyim diye, iki hayatın temel taşlarını harap etmek; hamiyet değil, hamakattır (ahmaklıktır)."^[9]

Yine bu minvalde Bediüzzaman Hazretleri'nin şu uyarısı oldukça dikkat çekicidir: "Ey ehl-i iman! Zillet içinde esaret altına girmemek isterseniz, aklınızı başınıza alınız! İhtilafınızdan istifade eden zalimlere karşı 'innemelu'minune ihvetun'^[10] kal'a-i kudsiyesi içine giriniz; tahassun ediniz. Yoksa ne hayatınızı muhafaza ve ne de hukukunuzu müdafaa edebilirsiniz."^[11]

Tarih erken uyarı sistemidir. Geçmişte nasıl ki Emevi Devleti'nde asabiyyet hâkim olunca Âlem-i İslâm'ı kendilerine küstürmüş, hem de kendileri parça parça olarak çok felaketler yaşamışlardır. Bu sebeple bizim de unsuriyetçiliği bırakıp birbiri içine girmiş yüzer çeşit düşmana karşı kuvvetli bir siper ve silah olarak İslam kardeşliğini esas maksat yapmamız gerekir.

Zaten İttihad-ı İslâm'ın sağlanabilmesi için İslâm milliyetini esas almak ve ayrılığa sebep olan menfi milliyet fikrini (ırkçılığı) terk etmek gerekir. "Nasıl ki bir ordu fırkalara, alaylara, taburlara, bölüklere, takımlara kadar tefrik edilir; ta ki her neferin muhtelif ve müteaddit münasebatı ve o münasebata göre vazifeleri tanınsın, bilinsin ve her bir nefer düstur-u teavün

[8] Fatır Suresi, 18)

[9] Bediüzzaman Said Nursî, 2010, Mektubat, Yeni Asya Neşriyat, İstanbul, s.: 542

[10] Mü'minler ancak kardeşirler. (Hucurat Suresi, 10)

[11] Mektubat, s.: 455

altında, hakikî bir vazife-i umumiye görsün ve a'danın hücumundan masun kalsın... Aynen öyle de: Heyet-i içtimaiye-i İslâmiye büyük bir ordudur, kabail ve tavaife inkısam edilmiş. Fakat bin bir birler adedince cihet-i vahdetleri var. Halıkları bir, Rezzakları bir, Peygamberleri bir, kibleleri bir, kitapları bir, vatanları bir, bir, bir, bir... Binler kadar bir, bir... İşte bu kadar bir, birler; uhuvveti, muhabbeti ve vahdeti iktiza ediyorlar. Demek kabail ve tavaife inkısam, Kur'an'ın ilân ettiği gibi, tearüf içindir, teavün içindir. Tenakür (karşılıklı inkâr) için değil, tehasum (karşılıklı düşmanlık) için değildir.”^[12]

Bir toplumda ortak değer az ise ayrışmalar ve kutuplaşmalarda ona nispeten fazladır. Eğer bir toplumda ortak değerler fazla ise paralel olarak birlikliklik bağları da fazladır. İslam milleti içinde ise birlikliklik bağları hiçbir unsurda olmayacak kadar fazladır. İşte bu birlikliklikler İslam milleti içinde uyandırılmalı ve her bir grubun birbirine yakınlaşması ve yardımcı olması için çalışılmalıdır.

3. Sonuç

Âlem-i İslam'ın içinde bulunduğu kutuplaşma ve kaos ortamı şu hastalıklardan dolayı ortaya çıkmaktadır:

- 1) Dindeki zafiyet,
- 2) Ahlakî ve içtimai problemlerin ortaya çıkması ile birlikliklik bağlarının unutulması
- 3) İstibdatın Âlem-i İslam içinde hızla yayılması
- 4) İhtilafların, anarşi ve terörün ortaya çıkması

Birbiri ile bütünleşmiş ve adeta girift hale gelmiş bu marazlara karşı öncelikli olarak diyanetin tamirine çalışılmalıdır. Hayata mana-i harfi ile bakabilen bireyler, insanın yaratılmasındaki hikmet ve gayeyi, insan olmanın hususiyetlerini bilecek ve dolayısıyla farklılıkları Cenab-ı Hakkın bir rahmet eseri olarak göreceklerdir. Bu yöndeki bir bakış açısı ise tahkiki iman noktasında terakki ederek Allah'tan başkasına kul olmamaya yani istibdatı mahal vermemeye ve adalet-i mahza anlayışının tatbik edilmesine vesile olacaktır.

Bununla beraber hürriyet-i şer'iyeyi ve asayiş muhafaza etmeyi, İttihat-ı İslam'ın gayesi üzerine hareket etmeyi kabul eden dinî grupların şeffaflığı sağlanarak varlığı kabul edilmeli ve her bir grubun içinde meşrutiyet-i meşruanın hâkim olması için çalışılmalıdır.

Demokratik ve insani yollarla yapılacak her mücadelenin, neticeye götürücü bir basamak, topluma da şuur ve dinamizm kazandıran en verimli bir metot olduğu unutulmamalıdır.^[13] Bu basamak ve metod dinî gruplar

Bununla beraber hürriyet-i şer'iyeyi ve asayiş muhafaza etmeyi, İttihat-ı İslam'ın gayesi üzerine hareket etmeyi kabul eden dinî grupların şeffaflığı sağlanarak varlığı kabul edilmeli ve her bir grubun içinde meşrutiyet-i meşruanın hâkim olması için çalışılmalıdır.

[12] Mektubat, s.: 539

[13] Salihoglu, Latif, 1994, Türk-Kürt kardeşliği ve Ülkenin Huzur Reçetesi, Gençlik Yayınları, İstanbul, s.: 81

*İttihadın
sağlanması
birliktelik
noktalarının
çokluğu ile doğru
orantılıdır.*

çinde hâkim kılındığı takdirde Kur'ânî bir emir olan meşveretin işler hale gelmesi şahısperestliği, ayrılıkçı hareketleri ve keyfi uygulamaları ortadan kaldıracak kanun-u ilahinin hâkim olmasına katkı sağlayacaktır.

Şeffaf bir hale gelen dinî gruplar muhabbetle önce kendi nefislerini sonra da başkalarını irşad etmelerine imkân tanındığı takdirde diyanet zafiyeti, ahlaki ve içtimaî bozukluklar tabandan tavana süratli olarak her daim düzelme eğiliminde olacaktır. Tüm bunlarla birlikte taassup, dalkavukluk, aşırı radikal eğilimlerin ortadan kalkması, yaratılışın asıl gayesi olan iman ve ibadet üzerine yaşamın taksim edilerek mana-i harfi ciheti ile hayata bakılması pek tabii olacaktır. İttihadın sağlanması birliktelik noktalarının çokluğu ile doğru orantılıdır. “Daire-i İslamiyet içinde (ise) hangi meşrepte olursa olursun, medar-ı muhabbet ve uhuvvet ve ittifak olacak çok rabita-i vahdet...” vardır. Bu birliktelikler hakkı ile bilirse ve yaşatılırsa birlik bağı da çok güçlü olacaktır. Ancak meslek ve meşrep sahibi bireyler birbirilerini yok saymadan, birbiri üstüne egemenlik kurmadan, düşmanlık beslemeden kendi meslek ve meşrebinin muhabbeti üzerine yaşamalıdır. Zira harici düşmanların hücumu hengamında dâhilde münakaşa büyük bir zarardır. Ayet ve hadis-i şeriflerin emri ile Müslümanlar birbirileri arasında muhabbet, yardımlaşma esaslarına riayet etmelidirler.

Farklı inanca sahip gruplara dahi fikir özgürlüğü tanınması, “medenilere galebe çalmak ikna ile dir”^[14] sırrına riayet edilmesi, maddi ve manevi terakkinin de mihenk taşıdır. Böylesi bir ortamda ise fitri olarak tüm İslam devletleri hakiki manada cumhuriyeti yaşatacaklar, böylelikle istibdadı ortadan kaldıracaklardır. Tüm bu gelişmeler ise ihtilafların, anarşi ve terörün en düşük seviyeye gelmesi anlamına gelir. Nihai olarak da Müslüman olan herkesi kapsayacak bir şura heyeti teşekkül ettirilmeli ve şeriata uygun hukuk mahkemesi tesis edilmelidir. Eğer bunlar gerçekleşirse mü'minler arasındaki muhabbet, zerrelere arasındaki çekim kuvveti gibi olacak ve daimi bir barış inşa edilecektir.

